

בש"פ 294/15 - מדינת ישראל נגד אפרים גרינברג

בבית המשפט העליון

בש"פ 294/15

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

המבקשת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: אפרים גרינברג

בקשה שניה להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק סדר
הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים),
התשנ"ו-1996

תאריך הישיבה: א' בשבט התשע"ה (21.1.2015)

בשם המבקשת: עו"ד טליה נעים
בשם המשיב: עו"ד עדי ברקאי; עו"ד משה שמיר

החלטה

1. בקשה שניה להארכת מעצרו של המשיב לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) בתשעים ימים מיום 23.1.2015 או עד למתן פסק דין בת"פ 54668-01-14 בבית משפט השלום בתל אביב-יפו. מעצרו של המשיב הוארך עד למתן החלטה אחרת בהחלטתי מיום 21.1.2015.

רקע

עמוד 1

2. בכתב האישום המתוקן אשר הוגש נגד המשיב (הנאשם 1 בכתב האישום) ותשע חברות (הנאשמות 2-10), יוחסה למשיב מסכת של עבירות לפי חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 ופקודת מס הכנסה, התשכ"א-1961, אותן הוא ביצע בתקופות שונות ובסכום מצטבר של כ-140 מיליוני שקלים. נטען, כי המשיב הוציא באמצעות החברות מאות חשבוניות פיקטיביות, ניכה מס תשומות שלא כדין במטרה להתחמק מתשלום מס, פעל במרמה ובתחבולה במטרה להתחמק מתשלום מס, הכין והשתמש בפנקסי חשבוניות כוזבים ועוד. בנוסף, הואשם המשיב בעבירה לפי סעיף 418 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, על כך שזייף לכאורה מסמך בשמו של עורך דין.
3. בד-בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המבקשת בקשה למעצר המשיב עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. הדיון בבקשה נדחה מספר פעמים, בין היתר בשל בקשות שהגישה ההגנה ובשל אילוץ יומנו של בית המשפט. ביום 26.6.2014 קבע בית משפט השלום בתל אביב-יפו (מ"ת 54682-01-14, כב' השופטת מ' בן ארי), כי קיימת תשתית ראייתית לכאורית להוכחת אשמתו של המשיב, וכי קיימות עילות לעצרו. בהקשר האחרון נאמר, כי נשקפת מהמשיב מסוכנות הנלמדת מהיקף העבירות והשיטה בה הן בוצעו. כן צוין, כי קיים חשש להימלטותו מפני אימת הדיון, הנלמד בין השאר מכך שהמשיב נמנע מלהתייצב לחקירותיו. לבסוף צוין, כי קיים חשש גם לשיבוש הליכי משפט, זאת נוכח אירועים שהתרחשו בעת חקירה קודמת שעבר המשיב, בגדרה, כך נטען, אמר המשיב לאחד מהעדים להימלט מהארץ כדי להימנע מחקירה (זאת, אף שבית המשפט סייג כי אירוע מדובר זה הוא משנת 2005). עם זאת, סבר בית המשפט כי יש לבחון אפשרות לשחרר את המשיב לחלופת מעצר, ולכן הורה על עריכת תסקיר.
4. בתסקיר שהוגש ביום 27.7.2014 ציין שירות המבחן כי הוא התרשם שהמשיב הוא אדם משכיל, אך ניתן לזהות בו מוטיב מרכזי של חוסר יציבות, וכן נטייה לפעול בדרכים שהן לעיתים בלתי חוקיות כדי לשמר את מעמדו הכלכלי. נאמר, כי למשיב עבר פלילי שעניינו עבירות איומים, השתתפות בתגרה והתחמקות מתשלום מס, וכי "קיים סיכון להישנות עבירות דומות בעתיד ואף לשיבוש הליכים במידה וישוחרר מבית המעצר". שירות המבחן עמד על החלופות השונות שהציע המשיב, ולבסוף קבע כי "מאחר ומיוחסות לו עבירות שניתן לבצע מתוך מעצר בית דרך אמצעי תקשורת, ללא יציאה פיזית מהבית, איננו רואים שמעצר בית, אף בתנאים של איזוק אלקטרוני, יוכל לאיין את רמת הסיכון". עם זאת, הומלץ, בין היתר על יסוד מצבו הרפואי של המשיב, הסובל ממחלה כרונית בבטנו, כי תיבחן אפשרות להעבירו לכלא "מגן".
5. בהמשך, נענה בית המשפט לבקשת המשיב להורות על עריכת תסקיר משלים בו תיבחן חלופה נוספת. לאחר מספר דחיות, הוגש ביום 2.9.2014 תסקיר משלים, בו ציין שירות המבחן את התלבטותו לגבי האפשרות לשחרר את המשיב לחלופה שהוצעה - מעצר בית מלא בבית מכריו, בפיקוחם ובפיקוח ילדיו. נאמר, כי מחד גיסא, המשיב עצור תקופה ארוכה, ומצבו הנפשי והרפואי הולך ומתדרדר; ומאידך גיסא, המפקחים שהוצעו צעירים וחלקם פועלים שלא מתוך הבנת מצבו המשפטי של המשיב אלא ממניעים חברתיים. במכלול השיקולים, הומלץ לשחרר את המשיב לחלופה שהוצעה.
6. בדיון שנערך ביום 3.9.2014 דחה בית המשפט השלום (כב' השופטת נ' תבור) את המלצת שירות המבחן האמורה. נאמר כי גילם הצעיר של המפקחים מטיל ספק ביכולתם לפקח על המשיב. בית המשפט הוסיף, כי שניים מתוך המפקחים לא הגיעו במועדים שקבע שירות המבחן למפגשים עמו, ואחד מהם אף לא התייצב לדיון שנערך בפניו. עם זאת, ניתנה למשיב אפשרות להציג חלופה נוספת בפני שירות המבחן, ונאמר כי יוגש תסקיר נוסף. ביום 21.9.2014 ניתן תסקיר משלים נוסף ובו שב שירות המבחן על המלצתו והטעים כי אחד מן המפקחים שנבחנו על-ידו, מר יהודה ג'רמון, הוא בן 28, מבין את משמעות הפיקוח ומפגין סמכות. לאחר דיון נוסף בבקשה, בגדרו התרשם בית המשפט גם

מאותו המפקח, הוחלט ביום 28.9.2014 כי המשיב יעצר עד לתום ההליכים נגדו. בית המשפט התרשם כי המפקחים שהוצעו לא יוכלו לשמש כמפקחים בחלופה הדוקה וראויה, מהסיבות שצוינו בהחלטתו הקודמת, כאשר מסקנתו נשענה גם על כך שלשיטתו לא עומדים לרשות המפקחים אמצעים על מנת שחתימתם על ערבות להבטחת תנאי שחרורו של המשיב תהיה מעשית. יוער כי במסגרת החלטתו זו התייחס בית המשפט, כחלק משיקוליו, גם למצבו הרפואי של המשיב.

7. כעבור תשעה חודשים ממועד מעצרו של המשיב, ביום 21.10.2014 הוארך המעצר בתשעים ימים, בהסכמה (בש"פ 6201/14, השופט נ' סולברג). לצד זאת, דחה בית המשפט המחוזי ערר שהגיש המשיב על ההחלטה למעצרו עד לתום ההליכים (עמ"ת 45870-10-14 החלטת כב' השופטת ד' שריזלי מיום 17.11.2014). הבקשה דנא הוגשה בחלוף תשעים הימים האמורים של תקופת הארכת המעצר הקודמת.

8. אשר להליך העיקרי, כעולה מן הבקשה, לאחר מספר עיכובים שנבעו בין היתר מאילוץ בית המשפט ומבקשות שונות שהוגשו על-ידי הצדדים, החלה שמיעת ההוכחות בתיק. נכון לעת הזו נשמעו כ-58 עדים מטעם המבקשת, ב-18 מועדי הוכחות. התיק קבוע להמשך הוכחות לימים 27.1.2015, 12.2.2015, 30.3.2015 ו-31.3.2015, והמבקשת מעריכה כי פרשת התביעה תסתיים בתקופת ההארכה המבוקשת.

הבקשה

9. בבקשה נטען, כי העילות שעמדו ביסוד ההחלטה לעצור את המשיב עד לתום ההליכים מוסיפות לעמוד בעין ומצדיקות את הארכת המעצר. המבקשת מדגישה את ההיקף, התחכום והשיטתיות המאפיינים את המעשים המיוחסים למשיב, כמו גם את הנזק הגדול שנגרם לקופת המדינה בגללם. מודגש כי המסוכנות והתחכום באים לידי ביטוי גם במערך החברות הענף שהקים המשיב, שנועד להסוות את פעילותו הפלילית. עוד נטען, כי העבירות בוצעו שעה שהמשיב ידע כי מתנהלת כנגדו חקירה, עובדה שיש גם בה כדי ללמד על מסוכנותו ועל כך שהוא אינו מפני הדין. לצד זאת שבה המבקשת על קיומו של חשש מפני שיבוש הליכים, וחשש מהימלטות המשיב מהליכי שפיטה – זאת מהסיבות שנמנו בהחלטות המפורטות דלעיל. המבקשת מתנגדת לבחינת האפשרות לשחרר את המשיב לחלופה, כאשר היא שבה על כך שהמשיב לא הציע חלופה שנמצאה ראויה, כזו אשר יש בה כדי לאיין את מסוכנותו. בדיון שנערך לפני שבה באת כוח המבקשת על נימוקי הבקשה.

10. באי-כוח המשיב טענו בפני בדיון כי אין מקום להיעתר לבקשה, ויש להורות על שחרור המשיב לחלופת המעצר שהומלצה על-ידי שירות המבחן. הודגש, כי מצבו הבריאותי של המשיב הולך ומתדרדר בבית המעצר, וכי תקופת מעצרו (13 חודשים), במצבו זה, הפיגה את מסוכנותו, ובנוסף פוגעת ממשית בכבודו נוכח אופי נכותו (שמחמת צנעת הפרט לא יורחב לגביה). עוד נטען, כי בניגוד למצג אותו הציגה המבקשת, לפיו לכאורה למשיב יש עבר פלילי משמעותי בעבירות מס, הרי שעברו הפלילי כולל הרשעה אחת מסוג זה בלבד, עבירה של איחור בהגשת דו"ח מע"מ, כך שאין מדובר בעבר "מכביד". באי-כוח המשיב חלקו גם על קיומו של חשש מפני שיבוש הליכים על-ידו, כאשר נאמר כי הוא לא הואשם בעבר, ואינו מואשם עתה, במעשים המעידים על איומים ממשיים או הפעלת לחץ מצדו על עדים. לבסוף, ובניגוד לדברי המבקשת, העריכו באי-כוח המשיב, כי פרק הזמן הצפוי לסיום פרשת התביעה והתיק כולו ארוך בהרבה מההערכה שצוינה בבקשה. לעניין זה נאמר, כי כ-15 עדים "מהותיים", שלכאורה היו אלה שקיבלו מהמשיב חשבוניות, טרם העידו, בין היתר כיוון שהתביעה השתתתה בקבלת החלטות לגבי העמדתם לדיון, כשהעדות אמורה להישמע רק לאחר שהחלטות אלה תתקבלנה. נוכח עניין זה, כך נטען, "נעצרה" שמיעתו הסדירה של התיק, ויש בכך גם כדי להפריך את

התחזית שהשמיעה המבקשת, לפיה ניתן יהיה לסיים את פרשת התביעה בתוך תקופת הארכה המתבקשת.

דיון והכרעה

11. כידוע, מטרת ההליך דנא אינה רק לבחון מחדש את ההצדקות שעמדו ביסוד החלטתה של הערכאה הדיונית לעצור את המשיב עד לתום ההליכים, או ביסוד החלטתו של בית המשפט המחוזי בדחותו ערר על החלטה זו. גם כאשר הנימוקים העומדים ביסודן של החלטות אלה עומדים בתוקפם, הרי שהפעלת שיקול הדעת לגבי המשך המעצר בגדרו של ההליך דנא, לפי סעיף 62 לחוק המעצרים, נעשית מתוך נקודת מבט נוספת - היא חלופת הזמן. נקודת המוצא היא אפוא, כי פרק הזמן אותו קצב המחוקק לבירור משפטם של נאשמים העצורים עד לתום ההליכים, של תשעה חודשים, חלף זה מכבר. לפיכך, כפי שצינתי בעבר, הבחינה בהליך דנא: "מחייבת הפעלת שיקול דעת מהיבט נוסף (פרט לנחיצות המעצר), והוא - המשמעות שיש לחלופת הזמן על סוגית המעצר" (בש"פ 2399/14 מדינת ישראל נ' רסולי, פס' 9 (6.4.2014)). עוד נזכור, כי הלכה היא, שככל שההליך משפטי בעניינו של נאשם השווה במעצר מתארך, כך גובר משקלו של אינטרס החירות שלו ביחס לאינטרס לשמור על שלום הציבור וביטחונו (ראו: בש"פ 552/13 מדינת ישראל נ' דלו, פס' 5 (31.1.2013); בש"פ 3708/14 מדינת ישראל נ' שבירו, פס' 11 (1.6.2014)). מתוך נקודת מבט זו, ולאחר שבחנתי את הבקשה ושמעתי את טענות הצדדים בדיון, באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות.

במקרה דנא, המשיב עצור מזה 13 חודשים, ובקשה זו היא הבקשה השנייה להארכת מעצרו מאז שתם פרק הזמן אותו קצב המחוקק לצורך סיום שמיעת משפטו של נאשם עצור. מצב דברים זה אכן מצריך עיון מחודש בכלל הנתונים והנחתם פעם נוספת על כפות המאזניים. בהקשר זה, הנתונים המונחים לפני מעלים, כי משפטו של המשיב נמשך פרק זמן לא קצר, והגם שנשמע חלק נכבד מפרשת התביעה, סיום ההליך אינו צפוי בעתיד הקרוב ובוודאי לא במהלך הארכה המתבקשת. להערכתי, ככל שהמשיב יוותר במעצר, יידרש עוד מספר לא מבוטל של ארכות עד לסיום משפטו. בנוסף, התרשמתי כי יש ממש בטענת בא-כוח המשיב, כי העובדה שזה מעצרו הראשון לתקופה משמעותית, וכי בגדרו הוא אף נדרש להתמודדות לא פשוטה (בלשון המעטה) עם מצב רפואי קשה וכרוני, הם נתונים שיש לשקלם, ואשר משקלם גדל עם חלופת הזמן. יש לייחס משקל גם לכך שהעבירות המיוחסות למשיב, מבלי למעט בחומרתן, הן ברובן המוחלט עבירות כלכליות - עובדה המשפיעה מטבע הדברים על מערך האיזונים (השוו: בש"פ 8914/13 מדינת ישראל נ' ביטון, פס' 9 (13.1.2014); בש"פ 2850/14 מדינת ישראל נ' קרדיש, פס' טו (30.4.2014)). זאת, בדגש על כך, שלמעט על פניו, המקרה שלפנינו אינו נמנה על סוג המקרים בהם מוכח כי נשקף מהמשיב חשש כבד לשיבוש הליכים, במידה כזו אשר יש בה כדי לחסום כל אפשרות מעשית לשחררו (ויוער כי נלקח בחשבון גם אותו מקרה הנטען, משנת 2005). זאת ועוד, נזכור כי התסקירים האחרונים בעניינו של המשיב כללו המלצה חיובית לשחררו לחלופת המעצר שהוצעה, כאשר מכלול השיקולים היו מונחים בפני שירות המבחן. בנוסף, אף שלחובת המשיב עבר פלילי, אין מדובר בעבר שהוא מן המכבידים, מה גם שחלף פרק זמן משמעותי מאז הרשעתו האחרונה. ניהול משפטו של המשיב הוא מורכב. ברי כי היותו של המשיב עצור מכביד על ניהול ההגנה. כשלעצמו אין נתון זה מהווה שיקול בעל משקל רב, אך בהצטרפו ליתר השיקולים, גם לעניין זה יש משמעות. אכן, אין לשלול לחלוטין את האפשרות שבהתחשב באופי העבירות המיוחסות למשיב, לא ניתן יהיה להפיג לחלוטין את הסיכון הנשקף ממנו, אך לעולם חלופת מעצר אינה הרמטית, ולטעמי, בהתחשב במכלול הנתונים, "נקודת האיזון" נעה בשלב זה לעבר שחרורו של המשיב. בנסיבות אלה, שימת מכלול הנתונים על כפות המאזניים, מוליכני למסקנה האמורה, כי אין מקום להיעתר לבקשה ולהאריך פעם נוספת את המעצר, הארכה שהיא בבחינת חריג לכלל שקבע המחוקק.

אשר לחלופה שהוצעה – מודע אני לקשיים הגלומים בה, עליהם הצביעו הערכאות הקודמות, בוודאי מזווית הראיה עליה היו מופקדות. עם זאת, אני סבור, בשים לב לאמור בתסקירים ונוכח חלוף הזמן, כי לעת הזו מדובר בחלופה שתוכל לתת מענה סביר (גם אם לא למעלה מכך) לחששות שהובעו ביחס למשיב, בכפוף למספר תנאים מגבילים אשר יפורטו להלן. אציין, כי חרף גילם הצעיר של שני המפקחים המרכזיים שהוצעו (מר וגברת ג'רמון – שגילם 28 ו-26 בהתאמה), סברתי שאין בכך בלבד כדי לפסלם מלפקח על המשיב, בפרט כאשר שירות המבחן התרשם כי הראשון "מבין את משמעות הפיקוח, מפגין סמכות ומצהיר כי יש ביכולתו לעקוב ולהשגיח על [המשיב] ...", וכאשר הערכאות הקודמות לא הסתייגו מקביעה זו. עוד יצוין, כי המפקחים הצהירו בעדותם בדיון שנערך בבית משפט השלום ביום 22.9.2014 כי הם מתחייבים לפקח על המשיב ומבינים את תפקידם כמפקחים. מסקנתי היא אפוא, שהגיעה העת להורות על שחרור המשיב לחלופת מעצר הדוקה.

על כן, המשיב ישוחרר ממעצרו בתנאים הבאים:

- א. מעצר בית מלא בבית משפחת ג'רמון ביישוב שבי שומרון, בפיקוח הערבים אשר צוינו בתסקיר מיום 2.9.2014 – מר יהודה ג'רמון, גב' מיכל ג'רמון, וילדיו של המשיב, משה, גל וליבי – לסירוגין, כשאחד המפקחים ישהה בכל עת עם המשיב וילווה אותו בעת שיצא ממקום מעצר הבית למשפטו, או לכל מקום אחר אליו יורשה לצאת. נאסר על המשיב לצאת ממקום מעצר הבית, אלא לשם התייצבות לשמיעת משפטו או לאחר קבלת הסכמה מראש של בא-כוח המאשימה, או בהיתר שניתן על-ידי בית המשפט.
- ב. המשיב יפקיד סך 50,000 ש"ח במזומן או בערבות בנקאית אוטונומית.
- ג. המשיב יחתום על ערבות עצמית על סך 100,000 ש"ח.
- ד. כל אחד מהמפקחים יחתום על ערבות צד ג' על סך 40,000 ש"ח.
- ה. הערבויות וההפקדה הן להבטחת קיום תנאי השחרור, וכן להתייצבות המשיב במשפטו ולריצוי עונשו, ככל שיורשע.
- ו. אוסר על יציאת המשיב מהארץ. ככל שבידי המשיב דרכון – עליו להפקידו במזכירות בית משפט השלום בטרם שחרורו.
- ז. נאסר על המשיב ליצור קשר, במישרין או בעקיפין, עם מי מעדי התביעה.

שחרור המשיב ייעשה במזכירות בית משפט השלום בתל אביב לאחר מילוי התנאים. ככל שיהיה צורך במתן החלטה משלימה לצורך שחרור המשיב, לרבות במקרה שהמשיב לא ישתחרר עקב אי יכולת לעמוד בערבויות שנקבעו, ידון בעניין בית משפט השלום בתל אביב-יפו שמסור לו שיקול דעת מלא לקבל כל החלטה שתידרש.

מובהר כי עד למילוי תנאי השחרור יישאר המשיב במעצר.

ניתנה היום, ב' בשבט התשע"ה (22.1.2015).

ש ו פ ט
